

O zavlčených do Gulagu

Ve čtvrtek 3. dubna 2025 se v Múzeu obetí komunizmu v Košicích uskutečnila konference *Odvlečení do gulagov* v Sovietskom zväze věnovaná 80. výročí zahájení deportací osob do sovětských pracovních táborů. Během akce konané ve spolupráci s Ústavem pro studium totalitních režimů (ÚSTR) byla rovněž zahájena tematická výstava na nádvoří muzea.

Na konferenci vystoupil také historik ÚSTR Adam Hradilek, který představil projekt Čechoslováci v Gulagu (foto: Múzeum obetí komunizmu)

Východoslovenské město Košice nebylo vybráno za místo konference náhodou. Jednak se zde nachází soukromé muzeum zaměřené na připomínku obětí komunismu a vedené velmi aktivním ředitelem Pavolem Hricem, jenž konferenci zorganizoval. A také bylo z této oblasti odvečeno nejvíce obyvatel slovenského, maďarského a německého původu.

Právě jejich osudy se zabývala většina konferenčních příspěvků. Mezi vystupujícími nemohl chybět publicista Peter Juščák, přední slovenský odborník na dané téma, kterému se

věnuje již přes dvě desetiletí. Vybrané příběhy obětí tohoto bezpráví, které zpracoval v knihách *Odvlečení. Osudy občanov Československa odvečených do pracovních táborov Gulag v ZSSR* (Kalligram, Bratislava 2001), *...a nezabudni na labute!* (Kalligram, Bratislava 2014) a *Desaťkrát Gulag* (Eterna Press, Bratislava 2023), představil i na konferenci. Spisovatel Miroslav Pollák zase seznámil publikum s osudy unesených ze Spišského kraje a vzdělávacím projektem zaměřeným na připomínku všech obětí politicky motivovaného nuceného přesunu. Perzekuci maďarské menšiny byl

věnován příspěvek Lászla Kötelse z krajského sdružení Csema-dok. Uchování paměti zavlčených a zpracování tématu v moderních vzdělávacích pomůckách a nástrojích představili dva zaměstnanci slovenského Ústavu paměti národa Patrik Dubovský a Diana Godžaková.

Jak lze téma sovětských pracovních táborů jako míst zkoncentrovaných rysů totalitního režimu využít ve vzdělávání, ukázal Lukáš Holata z ÚSTR. Posluchače seznámil s mapováním míst bývalých táborů Gulagu, výzkumem ruských paměťových institucí a využitím sebraných dat k vytvoření 3D modelu tábora, kterým mohou studenti s pomocí 3D brýlí procházet a vžít se do role vězňů. Autor těchto řádků prezentoval dlouholetý projekt Čechoslováci v Gulagu zaměřený i na výzkum osob unesených po roce 1945. Kromě vlastního sběru rozhovorů či pozůstalosti představil základní dostupné prameny v českých a zahraničních archivech. S ohledem na odlišnou zkušenost Slovenska a českých zemí se zavlékáním osob do SSSR rovněž vyzval k dalšímu společnému výzkumu a diskusím, které by vedly k pochopení historických kontextů i sjednocení terminologie. Záznamy obou příspěvků najdete na YouTube kanále ÚSTR (youtube.com/@ustavprostodiumtotalitnich8604).

Kromě odborníků se akce zúčastnilo také velké množství rodinných příslušníků zavlčených, často s cílem dozvědět se více o jejich osudech či naopak informovat odborníky o jejich životní pouti. Ve dvou případech s sebou přinesli paměti, které po sobě jejich příbuzní zanechali.

Adam Hradilek